

sisällys

arkistotietoja	2
ote tiekartasta	3
peruskarttaote	4
johdanto	5
topografia ja maaperä	6
tutkimushistoria	6
kaivausmenetelmä	7
havainnot	7
tulisija	7
löydöt	8
tiivistelmä	8
negatiiviluettelo	9
dialuettelo	10
koekuoppien vaaitusluettelo	10
kuvasivut	11 - 13
kartat:	14 - 18

Lappeenranta Etu- ja Taka-Muntero

kivikautisen asuinpaikan koekaivaus 8. – 16.5. 2006

Arkistotietoja

Kunta:Lappeenranta

Kylä: Rutola

Alue: Muntero

Kohde: Taka-Muntero, muinaisjäännösrekisterinumero 405010002

Tilat: 1) Mäntyrinne, Rno 1:174 ja 2) Päivärinne, Rno 1:121

Omistajat: 1) Hannu Sarén, os. Kotisuonkatu 2, 53850 Lappeenranta ja Keijo Sarén, os. Sunisenkatu 5 A 6, 53810 Lappeenranta
2) Merja Pylväläinen, os. Munterontie 81, 53830 Lappeenranta

Sijainti: Lappeenrannan kirkosta noin 7 km länteen

Peruskarttalehti: 313404 RUTOLA

Koordinaatit: p = 6771470, i = 3557330, z = 79 – 83 m mpy (keskikoordinaatit)

Aiemmat tutkimukset ja löydöt:

- irtolöytöjä 1964 löytäjä Arvo Märkälä, KM 16339:1-4 (liuske-esineen kappale ja saviastian palasia), diar. 14.9. 1964
- inventointi 1974 Timo Miettinen, KM 19458:1-7, KM 19459:1-7 (tontilta Mäntyrinne), KM 19460:1-4 (tontilta Päivärinne), KM 19461:1-4, diar. 16.12.1974 (saviastian palasia, kvartsikaavin)
- irtolöytöjä 1978 löytäjä Arvo Märkälä, KM 20285:1-69, diar. 30.10.1978, löydetty vuonna 1971 tai 1972, Kansallismuseoon tuonut Etelä-Karjalan museosta Matti Huurre1976 (savi-idolin kappale, saviastian palasia, kvartsi-iskos)
- inventointi 1993 Petro Pesonen, KM 27821, diar. 27.8. 1993 (palanutta luuta)
- tarkastus 1994 Jukka Luoto, KM 30718:1-2, diar. 7.1.1998 (saviastian palasia)
- irtolöytöjä löytäjä Arvo Märkälä, KM 31265, diar. 30.11.1998 (saviastian palasia, pii-iskos, palanutta luuta), tuonut Kansallismuseon kokoelmiin Timo Jussila 1998
- kaivaus 1998 Jukka Luoto, KM 31453:1-11, diar. 16.6.1999 (saviastian palasia)
- kaivaus 2004 Jukka Luoto, KM 34494:1-32, diar. 16.6.2004
- inventointi 2006 Timo Jussila, KM 35816

Tähän kertomukseen liittyvät:

löydöt KM 35927:1 – 74

negatiivit 142128 – 142142

diat 59198 – 59207

kartat:

s. 14 yleiskartta, 1:500, A3

s. 15 tulisijan taso noin 40 cm maan pinnasta koekuopassa 3, 1:10, A4

s. 16 tulisijan taso noin 45 cm maan pinnasta koekuopassa 3, 1:10, A4

s. 17 tulisijan taso noin 55 cm maan pinnasta koekuopassa 3, 1:10, A4

s. 18 tulisijan pohjaprofiili, 1:10, A4

Johdanto

Etu- ja Taka-Munteroksi nimetty kivistinen asuinpaikka-alue sijaitsee Lappeenrannan kirkosta noin 7 km länteen, Munterontien molemmin puolin. Löytöjä on noin viiden sadan metrin matkalla. Löydöt sijoittuvat Suur-Saimaan maksimirannan molemmin puolin. Asuinpaikalla on tehty tarkastuksia sekä pienimuotoinen koululaisten koekaivaus. Asuinpaikan laajuus on arvioitu löytökohtien ja topografian perusteella, sen tarkkaa laajuutta ei tiedetä.

Maanomistaja haluaa rakentaa vanhan omakotitalon ja vajan välille uuden omakotitalon, jonka vuoksi kohde otettiin koekaivausryhmä 1:n ohjelmaan ajalle 8. – 16.5. 2006. Tehtävänä oli selvittää, ulottuuko asuinpaikka rakennuspaikalle ja jos ulottuu niin arvioida sen säilyneisyys ja mahdollisten lisätutkimusten tarve. Samalla kerralla koekuopitettiin myös naapurin tonttia, jonne oli suunnitteilla talon laajennus.

Koekaivausryhmä 1:n piirtäjänä oli FM Teija Nurminen, tutkimusavustajana fil.yo.merkonomi Olli Kunnas. Kaivajina olivat fil.yot Anna-Riikka Vaden, Samuli Seppänen ja HuK Hanna Kääriäinen.

Helsingissä, 16.1. 2006

Päivi Kankkunen

Topografia ja maaperä

Etu- ja Taka-Munteroksi nimetty harju Rutolassa, Ruoholammen ja Rovonlahden välissä on koillis- lounas –suuntainen. Se laskee kaakkoon Ruoholampeen ja on tältä reunaltaan loivempi kuin länteen laskevalla rinteellä. Harju muodostaa niemen, jonka juuri pohjoisessa yhtyy laajempaan manneralueeseen. Rutola on muinoin ollut Munteron tavoin niemenä, näiden pohjoispuolella on sijainnut suurehko saari. Ruoholampi on ollut Saimaan lahti. Ruoholampeen pistää etelässä Hiidenniemi.

Munterontien alapuolella, Ruoholammen rannalla, on mäntykankaalla ennen ollut pari taloa ja niillä pienet peltotilkut. Lammen luoteiskulmassa on ollut laajempi peltoalue. Nykyisin Munterontien molemmin puolin on pientaloja puutarhoineen. Tontin Mäntyrinne, Rno 1:174 piha-alue on tasoitettu nurmikoksi. Samoin naapuritontilla, Päivärinteessä, on tontti tasoitettu voimallisesti. Tonttien takana, ylärinteessä kulkee vanha kärrytie, jonka yläpuolella rinne alkaa nousta jyrkähkösti, lampeen päin se laskee tästä loivemmin ja tasaisemmin. Tonteilla on nähtävissä muinaisen rantaterassin törmä. Törmä on loiventunut, sillä monilla taloilla on näillä kohdin ollut perunapello ja vihannesmaa. Tontilla Mäntyrinne on tälle törmälle rakennetun saunan perustuksista löydetty saviastian palasia, joita ei ole saatu museon kokoelmiin (Miettinen 1974).

Molempien tonttien alueella on myös kaivetut sähkö- ja puhelinkaapelit sekä vesiputkisto, joiden viereen tullaan lisäämään viemäriputket.

Maaperä on hienoa kivetöntä hiekkaa.

Tutkimushistoria

Ensimmäiset löydöt Kansallismuseon kokoelmiin Munteron alueelta saatiin vuonna 1964, jolloin puutarhuri Arvo Märkälä toimitti löytämänsä kiviesineen kappaleen ja saviastian palat museoon. Timo Miettinen inventoi Lappeenrannan alueella 1974, jolloin hän tarkasti Munterontien varren. Munterontien itäpäästä, tilojen rajalta, hän löysi joitakin saviastian palasia. Samoin saviastian palasia löytyi Mäntyrinteen ja Päivärinteen talojen kasvimaista sekä niitä oli kertoman mukaan löytynyt Mäntyrinteen saunaa perustettaessa. Tästä Munterontietä länteen päin mentäessä seuraava löytökohta sijaitsee muutaman sadan metrin päässä Arvo Märkälän tontilla. Tältä tontilta on kasvimaasta ja rakennusten pohjia kaivettaessa löytynyt runsaasti lähinnä tyyppillistä kampakeramiikkaa ja mm. savi-idolin kappale.

Huurteen tarkastusten jälkeen (1970-luvun lopulla) Petro Pesonen ja Karim Peltonen kävivät paikalla 1993 Helsingin yliopiston arkeologian laitoksen Saimaa-projektin inventoinnin yhteydessä ja löysivät palanutta luuta Munterontien varresta (luut on analysoinut Pirkko Ukkonen, mutta yhtään niistä ei voitu tunnistaa lajilleen).

Jukka Luoto on vuosina 1999 ja 2004 tehnyt pienen koekaivauksen koululaisten kanssa Märkälän tontin alaosassa entisellä pellolla. Löytöinä on tullut lähinnä saviastian palasia.

Kaivausmenetelmä

Tontin Mäntyrinne rakennettavalle alueelle paalutettiin koordinaatisto, johon koekuopat sijoitettiin. Linjan y goonilukema oli 353. Koordinaatit kasvoivat luoteeseen ja koilliseen, mittakulmana oli eteläkulma. Koekuopat olivat neliömetrin suuruisia ja ne kaivettiin puhtaaseen, löydöttömään pohjamaahan. Löydöt otettiin talteen 10 cm:n kerroksissa. Pintamaa poistettiin lapiolla, jonka jälkeen kaivamista jatkettiin pelkoilla. Seulaa ei ollut käytössä. Kaivauksen loputtua koekuopat peitettiin.

Tontin yläosaan kaivettiin 14 neliömetrin koekuoppaa, koekuoppaa 95/305 laajennettiin neliömetrillä. Kuopista tehtiin muistiinpanot. Kaivauksella piirrettiin yleiskartta mittakaavaan 1:500 sekä pintavaaituskartta.

Tontille Päivärinta kaivettiin asuinrakennuksen eteläkulman tienoille kolme neliömetrin koekuoppaa. Koekuoppaa 3 laajennettiin noin neliömetrillä. Koekuopista tehtiin muistiinpanot ja koekuopassa 3 ollut tulisija dokumentoitiin piirtämällä ja valokuvaamalla.

Kiintopisteen korkeus kaivausalueelle saatiin rajapyykeistä nro 3 ja nro 7. Rajapyykin numero 3 korkeus on Lappeenrannan kaupungilta saadun tiedon mukaan 81,863 m mpy. Kaivauksen kiintopiste sijaitsee kannossa, sen korkeudeksi saatiin 81,36 m mpy, koneen lukema kiintopisteelle oli 182. Koneenlukema samalle kiintopisteelle Päivärinnan tontilta oli 098.

Havainnot ja löydöt

Koekuopissa oli pintaosat tasoitettua nurmikon alustaa. Jälkiä punervasta kulttuurikerroksesta oli vain koekuopassa 90/287, jossa kulttuurikerroksen paksuus oli 15 cm.

Koekuoppaa 100/304 laajennettiin metrin verran, jolloin kuopan kooksi tuli 1x2 m. Koekuopan kohdalla oli kannon jäännökset. Noin 50 cm:n syvyydellä kannon kohdalla ollut läikkä muodostui soikeaksi, pituudeltaan 80 cm, suurin leveys oli 40 cm. Läikässä oli juurien jälkiä, mutta myös likamaata ja nokimaata. Koekuopassa oli myös myyränkolo, joten lasitetun keramiikan palan löytyminen 65 cm:n syvyydestä ei ollut outoa. Läikkä pieneni ja loppui noin 85 cm:n syvyydellä.

Tulisija

Koekuopasta kolme alkoi tulla tulisijan pintaa esille noin 30 cm:n syvyydeltä. Koekuoppaa laajennettiin 60 cm itään ja 40 cm etelään, jolloin koko tulisija saatiin kaivausalueelle.

Tulisija oli hieman soikeahko, halkaisijaltaan noin metrin. Siinä oli lähinnä reunoilla nokimaata ja suhteellisen hajanaisesti kiviä. Tulisija rajautui selvästi ympäröivään vaaleaan pohjahiekkaan. Tulisija on. Sen koko pysyi samana lähes pohjaan asti, pienentyen vain hiukan. Muodoltaan pohja oli maljamainen. Tulisijassa oli eniten hiiltä ja nokea sen länsilaidalla.

Suurin piirtein keskelle pohjaa oli asetettu suurin kivi, jonka ympärille oli sitten säännöllisesti ja järjestelmällisesti alettu latoa kiviä.

Koekuopan koko lounaiskulma oli sekoittunutta maata pinnasta pohjaan.

Löydöt

kpl (g)	0-10cm	10-20cm	20-30cm	30-40cm	40-50cm	50-60cm	yht
savia.reuna	3(5)	3(7)		1(5)		1(16)	8(33)
savia.kylki	17(42)	53(108)	10(31)	12(86)	8(56)	7(51)	107(374)
savies.kpl		1(1,5)					1(1,5)
palanut savi	1(3)						1(3)
kvartsi-iskos	3(10)	11(13)	2(11)		1(9)		17(43)
kvartsiydin		3(57)					3(57)
palanut luu	(5,4)	(9,7)	(4)				(19)
palam. luu	(2)	(5)					(7)
tiilen kpl		1(0,4)					1(0,4)

Irtolöytöinä saatiin kolme saviastian kylkipalaa (22,2 g). Vain kaksi kaivetuista koekuopista oli kokonaan löydöttömiä. Suurin osa löydöistä tuli koekuoppien sekoittuneista pintakerroksista. Myös syvyydeltä 40 – 60 cm tulleet löydöt ovat pääosin koekuopan syvälle sekoittuneesta maasta.

Runsaimmin saatiin saviastian palasia ja kvartsi-iskoksia, vaikkakin lukumäärät ovat tavallista kivikautista asuinpaikkaa ajatellen pienehköjä. Saviastian palaset kuuluvat tyypillisen kampakeramiikan ryhmään ja toisaalta osa astioista kuuluu varhaiseen asbestikeramiikkaan.

Tiivistelmä

Lappeenrannan Etu- ja Taka-Munteron laajalla kivikautisella asuinpaikalla tutkittiin naapuritontteja niille suunniteltujen rakennushakkeiden vuoksi. Tontilla Mäntyrinte oli omakotitalon rakennushanke ja tontilla Päivärinte oli tarvetta laajentaa olemassa olevaa taloa. Kohteeseen kaivettiin yhteensä 17 neliömetrin suuruista koekuoppaa, joista kahta laajennettiin kumpaakin noin neliömetrillä. Yhteensä siis kaivettiin noin 19 m², tutkimusalue oli laajuudeltaan noin 80 x 30 m.

Koekuoppien pintaosissa oli löytöjä, suurimmaksi osaksi saviastian palasia, jotka kuuluvat tyypillisen kampakeramiikan aikaan ja varhaiseen asbestikeramiikkaan. Vain kahdessa koekuopassa todettiin kulttuurimaata tai likamaata.

Päivärinteen tontin asuintalon vieressä olleesta koekuopasta kolme löytyi tulisija, joka kaivettiin kokonaan. Tulisija oli kivikautinen, sen yläpuolelta löytyi varhaiseen asbestikeramiikkaan lukeutuva saviastian pala.

Molemmat tontit sekä Päivärinta että Mäntyrinne ovat aikojen kuluessa voimakkaasti muokatut. Keväällä 2006 tehdyt tutkimukset keskitettiin rakennushankkeiden vuoksi tonttien yläosaan; niiden keskivaiheilla kulkee muinaisen rantaterassin harjanne ja löytöjä on poimittu myös tämän alapuolella kulkevan Munterontien yläpenkereestä.

Katsoisin kuitenkin molempien tonttien kohdalla myöhempien muokkausten, rakentamisen ja kaivantojen teon tuhonneen oleellisen osan asuinpaikkaa, jolloin mahdollisten tulevien rakennus- tai muiden vastaavien hankkeiden yhteydessä koekaivaukset lienevät paikallaan vain ennen kasvimaana olleiden alueiden kohdalla ja läheisyydessä. Vuonna 2006 suunnitteilla olleiden rakennushankkeiden kohdalla ei ole muinaismuistolain asettamaa estettä rakentamiselle.

Negatiiviluettelo

- 142128-130 Tutkimusaluetta Mäntyrinteen tontilla, keskellä asuintalo, vasemmalla varasto, näiden välissä tutkimusalue, kuvattu idästä
- 142131-133 Tutkimusaluetta Päivärinteen tontilla, taustalla Mäntyrinteen tontti, vasemmalla Munterontie ja koekuoppa 3, kuvattu luoteesta
- 142134 Tutkimusaluetta, etualalla Päivärinnan tontin asuintalo, takana Mäntyrinne, kuvattu aitan edestä, lounaasta
- 142135 Päivärinnan tontin tutkimusaluetta, talon edessä koekuoppa 3, omenapuun juurella koekuoppa 2, kuvattu kaakosta
- 142136 Koekuoppia 1 ja 2 (edessä) kaivetaan Päivärinnan talon vieressä, kuvattu idästä
- 142137 Mäntyrinteen tutkimusaluetta, oikealla asuintalo, kuvattu lounaasta
- 142138 Päivärinteen tulisijan pintaosaa koekuopassa 3, kaivettu noin 40 cm, kuvattu lounaasta
- 142139 Päivärinteen tulisijan pintaosaa koekuopassa 3, kaivettu noin 45 cm, kuvattu lounaasta
- 142140 Päivärinteen tulisija, kaivettu 55 cm, kuvattu lounaasta
- 142141 Päivärinteen tulisija, kaivettu 55 cm, kuvattu lounaasta
- 142142 Päivärinteen tulisija, toinen puoli kaivettu pohjaan, toinen puoli 55 cm, kuvattu lounaasta

Dialuettelo

59198	Tutkimusaluetta Mäntyrinteen tontilla, keskellä asuintalo, vasemmalla varasto, näiden välissä tutkimusalue, kuvattu idästä
59199	Tutkimusaluetta Mäntyrinteen tontilla, kuvattu Päivärinteen talon nurkalta, lounaasta
59200	Tutkimusaluetta, etualalla Päivärinnan tontin asuintalo, takana Mäntyrinne, kuvattu aitan edestä, lounaasta
59201	Päivärinnan tontin tutkimusaluetta, talon edessä koekuoppa 3, omenapuun juurella koekuoppa 2, kuvattu kaakosta
59202	Koekuoppia 1 ja 2 (edessä) kaivetaan Päivärinnan talon vieressä, kuvattu idästä
59203	Päivärinnan tontin tutkimusaluetta, talon edessä koekuoppa 3, omenapuun juurella koekuoppa 2, kuvattu luoteesta
59204	Päivärinteen tulisijan pintaosaa koekuopassa 3, kaivettu noin 40 cm, kuvattu lounaasta
59205	Päivärinteen tulisijan pintaosaa koekuopassa 3, kaivettu noin 45 cm, kuvattu lounaasta
59206	Päivärinteen tulisija, kaivettu 55 cm, kuvattu lounaasta
59207	Päivärinteen tulisija, toinen puoli kaivettu pohjaan, toinen puoli 55 cm, kuvattu lounaasta

Koekuoppien vaaitusluettelo

koekuoppa	m mpy
100/282	81,58
100/290	81,49
100/300	81,25
100/304	81,19
100/311	81,13
100/318	81,22
94/290	81,05
94/295	80,89
94/300	80,85
94/305	80,77
90/282	80,79
90/287	80,77
90/300	80,60
90/305	80,56
kk1	81,02
kk2	80,91
kk3	80,78